

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ที่โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา มหาสารคาม หนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี ตามหัวข้อต่อไปนี้

5.1.1 ด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน

5.1.2 ด้านพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน

5.1.3 ด้านพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงพยาบาลชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 48 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้โรงพยาบาลชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 แห่ง ใน 7 จังหวัด การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก ออกจำนวน 6 แห่ง จากประชากรจำนวน 48 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลคืออาจารย์ที่เลี้ยง จากโรงพยาบาลชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แห่งละ 8 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการเห็นชอบและการตรวจสอบ แก้วจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์ ลักษณะเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เครื่องมือเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม ชุดที่ 2 เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบวิเคราะห์เอกสาร สำหรับเครื่องมือเชิงปริมาณได้นำไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ .8664

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเชิงปริมาณไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่โรงพยาบาลชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามให้ตอบกลับ ทางไปรษณีย์ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 1 เดือน ได้แบบสอบถามคืนคิดเป็นร้อยละ 97.97 เครื่องมือเชิงคุณภาพได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม ที่โรงพยาบาลชุมชน 5 แห่ง ใน 5 จังหวัด ยกเว้น 2 จังหวัด ที่มีนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน จังหวัดละ 1 โรงพยาบาล ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มละ 8 คน ใช้เวลาสัมภาษณ์ แห่งละ 1 วัน สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร ได้ศึกษาจากเอกสารประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และในส่วนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา 3 รุ่น จำนวน 457 ชุด จากเอกสารทั้งหมด จำนวน 702 ชุด ใช้เวลาในการศึกษาเอกสาร 2 เดือน

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1) แบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 1 วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 5 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติที่เป็นตัวรวมของแต่ละโรงพยาบาล เป็นรายโรงพยาบาลก่อน จากนั้นจึงนำค่าสถิติที่เป็นตัวรวมของแต่ละโรงพยาบาลมาวิเคราะห์ หาค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2) แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กลุ่มนำมาแปลผลการวิจัยในรูปการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

3) ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร นำมาแปลผลการวิจัยในรูปการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5.3 สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 76.9 อายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.9 ตำแหน่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 55.2 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.9 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชนระยะเวลา 3-7 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.4 ประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงระยะเวลา 3-7 ปี คิดเป็นร้อยละ 89.9

5.3.2 สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการพยาบาลพื้นฐานด้านทักษะการพยาบาล ทักษะการปฐมพยาบาลและทักษะการทำคลอด แยกเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สรุปผลดังนี้

1) **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น มีทักษะการพยาบาลพื้นฐานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่าด้านทักษะการทำคลอดมีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่าด้านอื่น

เมื่อพิจารณาแยกเป็นแต่ละด้าน ผลสรุปดังนี้

(1) **ด้านทักษะการพยาบาล** พบว่า นักศึกษามีทักษะ “มาก” 2 รายการ คือ ความสามารถในการวัดสัญญาณชีพและความสามารถในการเช็ดตัวเพื่อลดไข้ นอกจากนั้นก็มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่า รายการที่มีทักษะ “น้อย” กว่ารายการอื่นคือทักษะในเรื่อง ความสามารถในการนำความรู้ด้านทฤษฎีมาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยอย่างเหมาะสม

(2) **ด้านทักษะการปฐมพยาบาล** พบว่า นักศึกษามีทักษะอยู่ในระดับ “มาก” 2 รายการคือ ความสามารถในการใส่ถุงมือ และความสามารถในการตัดไหม นอกนั้นมีทักษะอยู่ใน

ระดับ “ปานกลาง” และรายการที่มีทักษะอยู่ในระดับ “น้อย” 1 รายการ คือ ทักษะในเรื่องความสามารถในการล้างกระเพาะอาหาร

(3) **ด้านทักษะการท่กลอด** พบว่า นักศึกษามีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกรายการ โดยมีข้อสังเกตว่า ทักษะที่นักศึกษามี “น้อย” คือ ทักษะในเรื่องความสามารถในการดูแลระยะที่ 2 ของการกลอด

2) **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** จากแบบสอบถามในส่วนคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์กลุ่มและการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า นักศึกษามีทักษะ “มาก” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้คือ ความสามารถในการอาบน้ำและปูเตียงผู้ป่วย ความสามารถในการทำแผลไฟไหม้และน้ำร้อนลวก ความสามารถในการใส่ถุงมือ ทำแผลและตัดไหม ความสามารถในการวัดสัญญาณชีพและเช็ดตัวเพื่อลดไข้ เป็นต้น สำหรับรายการที่นักศึกษามีทักษะ “น้อย” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ คือ ความสามารถในการทำคลอดศีรษะและไหล่ ความสามารถในการผ่าฝี ความสามารถในการล้างกระเพาะอาหาร และความสามารถในการนำความรู้ด้านทฤษฎีมาใช้กับผู้ป่วย

5.3.3 สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการปฏิบัติงานทั้ง 8 แผนก แยกเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลดังนี้

1) **ผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน นักศึกษาประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่า ด้านที่นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่าด้านอื่น ๆ คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรค

เมื่อพิจารณาแยกเป็นแผนกต่าง ๆ ผลสรุปได้ดังนี้

(1) **แผนกผู้ป่วยใน** นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่ารายการอื่นๆ คือ ความสามารถในการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย

(2) **ห้องตรวจโรค** นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่ารายการอื่นๆ คือ ความสามารถในการวินิจฉัยโรคและอาการสำคัญ

(3) ห้องปฐมพยาบาล นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่ารายการอื่น ๆ คือ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

(4) ห้องส่งเสริมสุขภาพ นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” 1 รายการ คือ ความสามารถในการวางแผนครอบครัวในข้อถูกขงอนามัย นอกนั้นอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือ ความสามารถในการดูแลสุขภาพทั่วไปของทารก

(5) ห้องปฏิบัติการ นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” 1 รายการคือ ความสามารถบันทึกผลและลงทะเบียนรายงาน นอกนั้นอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือความสามารถในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

(6) ห้องยา นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” กว่ารายการอื่นๆ คือ ความสามารถในการอ่านใบสั่งยา

(7) ห้องทันตกรรม นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” 2 รายการคือ ความสามารถในการให้ทันตสุขศึกษา และความสามารถในการตรวจสุขภาพในช่องปาก นอกนั้นอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือความสามารถในการใช้ ฟลูออไรด์ได้อย่างเหมาะสม

(8) ห้องคลอด นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” 2 รายการ คือ ความสามารถในการให้คำแนะนำมารดาหลังคลอด และความสามารถในการเตรียมเครื่องมือทำคลอด และรายการที่อยู่ในระดับ “ปานกลาง” 2 รายการคือ ความสามารถในการประเมินสภาวะของทารกแรกคลอด และความสามารถในการประเมินสภาวะของมารดา และรายการที่อยู่ในระดับ “น้อย” 1 รายการคือ ความสามารถในการทำคลอดในรายฉุกเฉิน

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสอบถามในส่วนคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์กลุ่มและการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงาน “มาก” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ คือ ความสามารถในการตรวจฟันผุและให้การแนะนำ ความสามารถในการวางแผนการพยาบาลและการปฏิบัติตามแผน ความสามารถในการให้สุขศึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม ความสามารถในการอ่านและเขียนใบสั่งยา สำหรับรายการที่นักศึกษามีพฤติกรรมปฏิบัติงาน “น้อย” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ คือ ความสามารถในการนำความรู้ด้านทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน ความสามารถในการทำคลอด ความสามารถทาง การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการใช้กล้องจุลทรรศน์ ความสามารถในการใช้ฟลูออไรด์กับผู้ป่วย

5.3.4 สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการปฏิบัติตน ทั้ง 5 ด้าน แยกเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “มาก” โดยมีข้อสังเกตว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือ ด้านการพัฒนาตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “ปานกลาง” 2 รายการคือ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามวัตถุประสงค์เสร็จทันตามกำหนด และการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องดักเตือน และไม่ละทิ้งหน้าที่ นอกนั้นอยู่ในระดับ “มาก” โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องดักเตือนและไม่ละทิ้งหน้าที่

(2) ด้านความซื่อสัตย์ นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยมีข้อสังเกตว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือ การยอมรับการกระทำของตนเอง

(3) ด้านความเสียสละ นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยมีข้อสังเกตว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุดคือ การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

(4) ด้านการพัฒนาตนเอง นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “มาก” 1 รายการคือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกนั้นอยู่ระดับ “ปานกลาง” โดยรายการที่มี ค่าเฉลี่ย “น้อย” ที่สุด คือ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ

(5) ด้านบุคลิกภาพทั่วไป นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “ปานกลาง” 1 รายการ คือ ความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล นอกนั้นอยู่ในระดับ “มาก”

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสอบถามในส่วนคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่อยู่ในระดับ “มาก” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ การขึ้นปฏิบัติงานตรงตามเวลา การไม่ปลอมแปลงเอกสารและรายงานเท็จ การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงพยาบาล การมีน้ำใจให้การช่วยเหลือผู้อื่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย

และการมีกิริยามาหาสุขภาพเรียบร้อย เป็นต้น สำหรับรายการที่นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ระดับ “น้อย” ในรายการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ การส่งรายงานและการทำงานที่ได้รับมอบหมายทันเวลาตามกำหนด การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ความสนใจศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงความคิดเห็น การให้บริการแก่ผู้เกี่ยวข้องเท่าเทียมกัน และการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

5.3.5 ปัญหา อุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา อุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 แยกเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลดังนี้

1) **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** พบว่า โดยภาพรวมพบว่า ปัญหา อุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีข้อสังเกตว่ารายการ ที่มีปัญหาอุปสรรค 3 อันดับแรก คือ นักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีน้อย นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และนักศึกษาขาดทักษะเทคนิคการพยาบาล พื้นฐาน และรายการที่มีปัญหา อุปสรรค 3 อันดับสุดท้าย คือ นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานที่ฝึกปฏิบัติงานและสถานศึกษา กิริยามารยาทของนักศึกษาไม่เรียบร้อย และสถานที่ฝึกปฏิบัติงานมีอุปกรณ์การแพทย์ และเครื่องมือเพียงพอ

2) **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** จากแบบสอบถามในส่วนคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์กลุ่มและการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า รายการที่มีปัญหาอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ที่พบ “มาก” ในรายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ นักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีน้อย และไม่สามารถนำความรู้ประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน นักศึกษาขาดทักษะการใช้อุปกรณ์การแพทย์ และเทคนิค การพยาบาลพื้นฐานและนักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเองไม่กล้าตัดสินใจ และซักถามปัญหาต่างๆ สำหรับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ที่พบ “น้อย” ในรายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ การแต่งกายและกิริยามารยาทของนักศึกษา การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา นักศึกษาไม่เข้าใจวัตถุประสงค์การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และสถานที่ฝึกปฏิบัติงานมีอุปกรณ์การแพทย์สำหรับการฝึกปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

5.3.6 ข้อเสนอแนะ แนวทาง เพื่อการปรับปรุง การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 แยกเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลดังนี้

1) **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** พบว่า ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุง การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร (สาธารณสุข ชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ และมีข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุงที่สำคัญ 5 รายการแรกคือ วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัด ปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัดการเรียน การสอนโดยเน้นให้นักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน อาจารย์พี่เลี้ยงและ อาจารย์นิเทศร่วมประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ก่อนการฝึกปฏิบัติงาน ขณะการฝึก ปฏิบัติงานและหลังการฝึกปฏิบัติงาน วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัดชั่วโมงการฝึกปฏิบัติทักษะ การพยาบาลพื้นฐานในภาค การศึกษาที่ 1 ให้มากขึ้น และอาจารย์พี่เลี้ยงควรจัดปฐมนิเทศ นักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานทุกแผนก

2) **ผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** จากแบบสอบถามในส่วนคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางการเพื่อหาปรับปรุงการฝึก ปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ในรายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัดอบรมหรือ ประชุมสัมมนา อาจารย์พี่เลี้ยงทุกปี และจัดปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ เพิ่มชั่วโมงสอนด้านทฤษฎีและฝึกทักษะการพยาบาลพื้นฐานให้กับ นักศึกษามากขึ้น อาจารย์นิเทศมานิเทศงานนักศึกษา และร่วมประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 กับอาจารย์พี่เลี้ยง และวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัดให้ นักศึกษาทั้งปีที่ 1 และปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติ งานที่โรงพยาบาลชุมชนด้วย

5.4 การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

1) สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา มีทักษะการพยาบาลพื้นฐานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้านอาจเนื่องจาก กระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตร สาธารณสุขศาสตร (สาธารณสุขชุมชน) ในแผนการศึกษา ให้นักศึกษาเรียนภาคทฤษฎีที่วิทยาลัย การสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ในปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ระยะเวลา 7 เดือน 18 วิชา จำนวน 36 หน่วยกิต กิจกรรมต่าง ๆ ในด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน ที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ภาคสนาม 1 ที่โรงพยาบาลชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการพยาบาล การปฐมพยาบาล และวิชาการ อนามัยครอบครัว ซึ่งนักศึกษาเรียนภาคทฤษฎี และฝึกปฏิบัติทักษะที่วิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 หน่วยกิต และนักศึกษา จะต้องเรียนวิชาอื่นๆ อีกจำนวน

29 หน่วยกิต การฝึกทักษะการพยาบาลพื้นฐานขณะที่ เรียนภาคทฤษฎี จะฝึกทักษะการพยาบาล กับหุ่นจำลองเป็นส่วนมาก และนักศึกษาไม่สามารถฝึกปฏิบัติกับคนไข้จริงได้ทุกทักษะ และระหว่างที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ที่โรงพยาบาลชุมชน กิจกรรมด้านทักษะการพยาบาล พื้นฐาน มีคนไข้ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติน้อย เช่น การสวนปัสสาวะ การให้ออกซิเจน การผ่าฝี การล้างกระเพาะอาหาร และการทำคลอด เป็นต้น จึงทำให้นักศึกษามีทักษะการพยาบาลพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ศรีนุชกร และคณะ (2533) ผลการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติงานการรักษายาบาลของนักศึกษาหลักสูตร เข้าพนักงานสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น อยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนมพร มีระเกตุ (2538) ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ รุ่นที่ 63 วิทยาลัยการ สาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ในการฝึกภาครักษายาบาล รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ “ปานกลาง”

นอกจากนั้น ผลการวิจัยมีข้อสังเกตว่า **ด้านทักษะการทำคลอด** นักศึกษามีทักษะน้อยกว่า ด้านอื่น อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุข ศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้การทำคลอดเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาการอนามัยครอบครัว ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนในปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 จำนวน 3 หน่วยกิต และนักศึกษาเรียนเรื่อง การทำคลอดเพียง 1 หน่วยกิตเท่านั้น การจัดการเรียนการสอน นักศึกษาเรียนและได้รับ สาริตจากการดูวีดีโอ สไลด์ประกอบเสียง และฝึกปฏิบัติจากหุ่นจำลองเท่านั้น ไม่มีคนไข้จริงให้ ฝึกปฏิบัติ และในระหว่างที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน กิจกรรมทำคลอด อาจารย์ พี่เลี้ยงจะต้องควบคุมดูแลการฝึกอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการฝึกปฏิบัติกับชีวิตของคน ทำให้นักศึกษาเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วย จึงอาจเป็นสาเหตุให้นักศึกษามี ทักษะการทำคลอดน้อย และสอดคล้องกับคำกล่าวของสมคิด รักษาสัตย์ (2525) กล่าวว่า การจัดการ เรียนการสอน ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนจากสภาพและเหตุการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียนได้เห็น ได้สัมผัส ได้ทดลองปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง ประสบการณ์ เช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง และสอดคล้องกับผลสรุปผลการประชุม สัมมนาอาจารย์พี่เลี้ยงที่วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดขอนแก่น (2534) รายงานผลว่านักศึกษา หลักสูตรเข้าพนักงานสาธารณสุข ที่ฝึกปฏิบัติการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน มีทักษะการทำคลอดอยู่ในระดับ “น้อย” และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ กลุ่มว่า นักศึกษามีความสามารถในการทำคลอดน้อย

จากข้อสังเกตพบว่าทักษะที่นักเรียนมีน้อยที่สุด ในแต่ละด้านมีดังนี้คือ ความสามารถในการนำความรู้ด้านทฤษฎีมาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการล้างกระเพาะอาหาร และความสามารถดูแลระยะที่ 2 ของการคลอด

ด้านความสามารถในการนำความรู้ด้านทฤษฎีมาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม
 นักเรียนมีทักษะน้อย อาจเนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น อาจารย์ผู้สอนส่วนมากมีรูปแบบการสอนแบบบรรยาย โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางมากกว่า ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ชั้นเรียนละ 100 คน อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ ขณะที่เรียนและฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน นักเรียนไม่เห็นสภาพผู้ป่วยจริง นักเรียนจะเรียนจากหุ่นจำลอง วีดีโอ และสไลด์ประกอบเสียง จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีมาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับคำกล่าวของ อัมพล จินดาวัฒนะ (2539) กล่าวว่าวิทยาลัยจะต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องทำหน้าที่สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้นักศึกษาทุกคน ให้เขาได้ใช้ศักยภาพ ที่เขามีอยู่ออกมาเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น การเป็นสถาบันอุดมศึกษา นั้นไม่ใช่เป็นภาพที่สอนให้ นักศึกษาคอยแต่จะรับการป้อนความรู้จากอาจารย์อยู่ร่ำไป แต่จะต้องมีวิธีการสอนที่ทำให้เขาเป็นคน คิดเป็น ทำเป็น หาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2538) กล่าวว่า การเรียนการสอนของไทยในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาลถึงมหาวิทยาลัย เป็นการศึกษที่สร้างความอ่อนแอของสติปัญญา หรือสร้างคนที่พิการทางปัญญา และทำลายศักยภาพการเรียนรู้ เราสร้างคนขาดความรอบรู้ ไม่รู้ความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิติย์ นุหงามมงคล (2540) กล่าวว่าคุณภาพการสอนจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของวิธีการสอน ที่ผู้สอนนำไปใช้ในการสอนเนื้อหาที่จะสอนให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสื่อการสอนที่ใช้ชนิด และควมดีของการให้ข้อมูลย้อนกลับ ต่อผู้เรียนและการจัดลำดับขั้นตอนของสิ่งที่สอน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ มีผลทำให้นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีไปใช้กับการพยาบาลผู้ป่วยได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีวรรณ กลั่นกลั่น (2529) พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือการไม่นำเอาความรู้ทางด้านทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับคำกล่าวของเจียรนัย โพธิ์ไทรย์ (2539) กล่าวว่า ปัญหาด้านการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้สอนมักประสบอยู่เสมอ คือ นักศึกษามีความสามารถไม่เพียงพอ และไม่เท่าเทียมกันในการนำเอาความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการภาคปฏิบัติ แม้ผู้สอนได้พยายามจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์สำหรับนักศึกษาพยาบาลทุกคนก็ตาม

และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่ม และจาก พบว่า นักศึกษามีทักษะในการนำความรู้ด้านทฤษฎีไปใช้กับการพยาบาลผู้ป่วยน้อย

สำหรับเรื่อง การล้างกระเพาะอาหาร ที่นักศึกษามีทักษะน้อย อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) โดยให้เรื่องการล้างกระเพาะอาหาร เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาปฐมพยาบาล ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียน 2 หน่วยกิต นักศึกษาเรียนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติการล้างกระเพาะอาหารที่ห้องสาธิตใช้เวลา 3 ชั่วโมงเท่านั้น การสาธิตและฝึกปฏิบัติจาก หุ่นจำลอง นักศึกษาเรียนจากห้องเรียนโดยการดูวิดีโอ ทำให้นักศึกษาไม่ได้ฝึกทักษะการล้างกระเพาะอาหารจากคนไข้จริง ระหว่างการเรียนรู้ทฤษฎีในวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ และระหว่างที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน คนไข้สำหรับการฝึกปฏิบัติมีน้อย จึงทำให้นักศึกษามีทักษะในการล้างกระเพาะอาหารน้อย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสมคิด รัชสาสัย และคณะ (2525) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนจากสภาพและเหตุการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ทดลอง ปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง ประสบการณ์ เช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียน ได้พัฒนาการเรียนรู้ความสามารถทักษะต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มว่า นักศึกษามีความสามารถในการล้างกระเพาะอาหารน้อย

สำหรับ ความสามารถในการดูแลระยะที่ 2 ของการคลอด นักศึกษามีทักษะน้อยเช่นกันนั้น ตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของทักษะการพยาบาลพื้นฐานที่ว่านักศึกษามีทักษะการทำคลอดน้อย ซึ่งวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น (2538) ได้กำหนดไว้ในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ในแบบประเมินผล ทักษะการพยาบาลพื้นฐานให้การดูแลระยะที่ 2 ของการคลอดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการทำคลอด จึงทำให้นักศึกษามีความสามารถในการดูแลระยะที่ 2 ของการคลอดน้อยด้วย

2) สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยพบว่าทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน นักศึกษามีพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้นักศึกษาเรียนทฤษฎีที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ภาคการศึกษาที่ 1 ระยะเวลา 7 เดือน 18 วิชา จำนวน 36 หน่วยกิต กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติในแผนกต่าง ๆ ของโรงพยาบาลชุมชนได้แก่ แผนกผู้ป่วยใน ห้องตรวจโรค ห้องปฐมพยาบาล ห้องส่งเสริมสุขภาพ ห้องเภสัชกรรม ห้องปฏิบัติการ ห้องทันตกรรม และห้องคลอด ซึ่งการฝึกปฏิบัติในวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น จะฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ กับคนไข้จริงเป็นส่วนน้อย ส่วนมากจะ

ฝึกปฏิบัติจากหุ่นจำลอง จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน พบว่า นักศึกษามีทักษะการพยาบาลพื้นฐานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เนื่องจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์จังหวัดขอนแก่น (2538) กำหนดในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 เรื่องเกณฑ์การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ว่า นักศึกษาที่จะทำการประเมินผลพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติงานต้องผ่านการประเมินทักษะการพยาบาลพื้นฐาน ดังนั้น ถ้านักศึกษามีทักษะการพยาบาลพื้นฐานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” นักศึกษาก็จะต้องมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ตริษฐกร และคณะ (2533) ที่พบว่าความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติงานการรักษาพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรเจ้าพนักงานสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนมพร มีระเกตุ (2538) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัญหาของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ รุ่นที่ 63 วิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น ในการฝึกภาครักษาพยาบาล รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ “ปานกลาง”

สำหรับข้อสังเกตเกี่ยวกับ นักศึกษามีที่พฤติกรรมการปฏิบัติงานน้อยที่สุดในเรื่องความสามารถ ในการปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรคนั้น อาจเนื่องจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์จังหวัดขอนแก่น (2538) ได้กำหนดไว้ในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ในแบบประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติงาน ในการฝึกปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรค ว่า นักศึกษาจะต้องมีพฤติกรรมปฏิบัติงานในเรื่องการซักประวัติตรวจร่างกาย ตรวจวินิจฉัยโรคและอาการสำคัญของผู้ป่วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น นักศึกษาจะเรียนในวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น จำนวน 3 หน่วยกิต ระหว่างเรียน ทฤษฎีที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์จังหวัดขอนแก่น การสาธิตการฝึกปฏิบัติจากหุ่นจำลองเป็นส่วนใหญ่ การจัดการเรียนการสอน จากสไลด์ประกอบเสียง และวีดีโอ จึงทำให้นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรคน้อย ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการวินิจฉัยโรคและอาการต่าง ๆ น้อย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสมคิด รักษาสัตย์ และคณะ (2525) ที่การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการเรียนจากสภาพ และเหตุการณ์เป็นจริงที่ผู้เรียนได้เห็นได้สัมผัส ได้ทดลอง ปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง ประสบการณ์เช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ ความสามารถทักษะต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน จะฝึกปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรค แพทย์เป็นอาจารย์พี่เลี้ยง สอนและควบคุมการฝึกปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรค และกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติได้แก่ การซักประวัติผู้ป่วย การตรวจร่างกายผู้ป่วย การเก็บวัดอุณหภูมิ และการวินิจฉัยโรค การรักษาและการส่งต่อ เนื่องจากแพทย์มี

จำนวนน้อย ความคุ้มค่า ผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาไม่ทั่วถึงและจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีแพทย์เพียงร้อยละ 3.4 ของอาจารย์ที่เลี้ยงทั้งหมด จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานในด้านนี้น้อย

ผลการศึกษาที่ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานในแต่ละด้านน้อยที่สุดคือความสามารถในการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย ความสามารถในการวินิจฉัยโรคและอาการสำคัญ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความสามารถในการดูแลสุขภาพทั่วไปของทารก ความสามารถในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ความสามารถในการอ่านใบสั่งยา ความสามารถในการใช้ฟลูออไรด์ได้อย่างเหมาะสม และความสามารถในการทำคลอดในรายฉุกเฉินนั้นมีประเด็นสำหรับการอภิปรายผล ดังนี้

ด้านความสามารถในการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย อาจเนื่องจาก กระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน) ให้นักศึกษาเรียนเรื่องการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิชาการพยาบาล และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติที่วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ในระดับหนึ่งก่อนที่จะมาฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ที่โรงพยาบาลชุมชน ในระหว่างที่นักศึกษาเรียน ที่วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ นักศึกษาไม่มีโอกาสได้ศึกษาจากผู้ป่วยจริง นอกจากดูวิดีโอ สไลด์ประกอบเสียง และฝึกปฏิบัติจากหุ่นจำลอง ซึ่งการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะรายนักศึกษาจะต้องเรียนทั้งด้านทฤษฎีและฝึกปฏิบัติกับคนไข้จริง จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานในด้านนี้น้อย

ด้านความสามารถในการวินิจฉัยโรคและอาการสำคัญ ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย อาจเนื่องจากการวินิจฉัยโรคและอาการสำคัญ กระทรวงสาธารณสุข (2538) ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน) ว่า ให้นักศึกษาเรียนในวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติที่ห้องตรวจโรค และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ห้องตรวจโรคน้อย จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานในด้านนี้น้อยด้วย ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มที่พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการวินิจฉัยโรคและอาการต่าง ๆ น้อย

ด้านการรวบรวมข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย อาจเนื่องจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น (2538) ได้กำหนดไว้ในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ในแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานว่า ในการฝึกปฏิบัติงานที่ห้องปฐมพยาบาล นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติงานในเรื่อง การประเมินสภาพผู้ป่วย

ก่อนให้การปฐมพยาบาล และมีกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว นักศึกษาจะต้องเรียน ในวิชาปฐมพยาบาลและวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ในการจัดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยการ สาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น นักศึกษาไม่ได้ฝึกปฏิบัติกับคนไข้จริง และระหว่างที่นักศึกษา ฝึกปฏิบัติที่โรงพยาบาลชุมชน ทักษะการปฐมพยาบาล และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น กิจกรรม บางอย่างมีคนไข้ให้ฝึกปฏิบัติน้อย เช่น การปฐมพยาบาลผู้ป่วยเป็นลมชัก ช็อค และหมดสติ ผู้ป่วย ได้รับอุบัติเหตุที่มีผลต่อกระดูกและข้อ ผู้ป่วยจมน้ำ และผู้ป่วยได้รับสิ่งแปลกปลอมเข้าสู่ร่างกาย เช่น ดา หู คอ จมูกและกระเพาะอาหารเป็นต้น จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงานใน ด้านนี้น้อย

ด้านความสามารถในการดูแลคุณภาพทั่วไปของทารก ที่นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน น้อย อาจเนื่องจาก กระทรวงสาธารณสุข (2538) ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุข ศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ว่าให้นักศึกษาเรียนเรื่องการดูแลสุขภาพทั่วไปของทารก ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งในเนื้อหาวิชาการอนามัยครอบครัว และนักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานที่ห้องส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การประเมินสภาวะการเจริญเติบโตของทารก การพัฒนาการของทารก และการให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูทารก การจัดการเรียนการสอนที่วิทยาลัย การสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น นักศึกษาได้เรียนเฉพาะทฤษฎี ไม่มีการฝึกปฏิบัติในวิทยาลัย การสาธารณสุขฯ ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงานใน ด้านนี้น้อย

ด้านความสามารถในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน น้อย อาจเนื่องจาก กระทรวงสาธารณสุข (2538) ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุข ศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ว่าให้นักศึกษาเรียนเรื่องการตรวจทางห้องปฏิบัติการ จึงเป็นส่วนหนึ่ง ของวิชาจุลชีววิทยา /ป्राตติวิทยา ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียน จำนวน 2 หน่วยกิต การเรียนทฤษฎี และฝึกปฏิบัติที่วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ผู้สอนจะสอนแบบบรรยาย และให้นักศึกษาดูวีดีโอ สาริตการใช้กล้องจุลทรรศน์ และการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่ห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา ของ วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ จำนวน นักศึกษาชั้นเรียนละ 100 คน การแบ่งกลุ่มสาริต และฝึกปฏิบัติ นักศึกษา 25 คน/อาจารย์ 1 คน อุปกรณ์การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และกล้องจุลทรรศน์ มีจำนวน น้อย นักศึกษาไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้ครบ และระหว่างสาริตนักศึกษากลุ่มใหญ่ ทำให้นักศึกษา มองเห็นไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เจอจันท์ เรืองศรี (2532) กล่าวว่า การสอน การพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะราย เช่น เทคนิคการปฏิบัติ กิจกรรมการพยาบาล ที่ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ประกอบการให้การพยาบาล ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็น และถ้าได้ทดลองทำเพื่อการประเมินความรู้ความเข้าใจ และความสามารถทางด้านปฏิบัติ ฉะนั้น

ควรเป็นการสาธิตกลุ่มเล็กสามารถมองเห็นได้ทั่วถึง ผู้เรียนมีโอกาสทดลองปฏิบัติทุกคน จึงจะเกิดผลดี จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานในด้านนี้น้อย และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการตรวจทางห้องปฏิบัติการและการใช้กล้องจุลทรรศน์น้อย

ด้านความสามารถในการอ่านใบสั่งยา ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้นักศึกษาเรียนเรื่องการอ่านใบสั่งยา ในวิชาเภสัชวิทยา ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนวิชานี้ จำนวน 2 หน่วยกิต ไม่มีการฝึกปฏิบัติในวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ นอกจากสังเกตแพทย์เขียนใบสั่งยา ที่คลินิกตรวจโรคนอกเวลาราชการ ของวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ และในระหว่างที่ฝึกปฏิบัติที่ห้องยา เกสซกรจะเป็นผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา และกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติที่ห้องยา ได้แก่ การอ่านและเขียนฉลากกำกับยา การจัดยาตามใบสั่งแพทย์ การจ่ายยาและให้คำแนะนำการใช้ยา การบริหารเวชภัณฑ์ และการรายงานปริมาณยาในคลังและยาหมดอายุ เนื่องจากจำนวนเกสซกรที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงมีจำนวนน้อย และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีเกสซกรเพียงร้อยละ 12.1 ของจำนวนพี่เลี้ยงทั้งหมด จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงานในด้านนี้น้อย

ในด้านความสามารถในการใช้ฟลูออไรด์ได้อย่างเหมาะสม ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้นักศึกษาเรียนเรื่องการฟลูออไรด์กับผู้ป่วย เป็นส่วนหนึ่งของวิชาทันตสาธารณสุข นักศึกษาเรียน จำนวน 1 หน่วยกิต ไม่มีการฝึกปฏิบัติในวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ในระหว่างการศึกษา ฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน ที่ห้องทันตกรรม ทันตแพทย์ที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยง สอนและควบคุมการฝึกปฏิบัติงานที่ห้องทันตกรรม และกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การตรวจสุขภาพใน ช่องปาก การบำบัดเบื้องต้น การให้ทันตสุขศึกษา การใช้ฟลูออไรด์ เนื่องจากทันตแพทย์มีจำนวนน้อย ควบคุม ดูแลการฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาไม่ทั่วถึง และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม พบว่ามีทันตแพทย์เพียงร้อยละ 8.3 ของอาจารย์พี่เลี้ยงทั้งหมด จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติงานในด้านนี้น้อย และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการตรวจสุขภาพในช่องปากและการใช้ฟลูออไรด์น้อย

ด้านความสามารถในการทำลดในรายฉุกเฉิน ที่นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานน้อย ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐานว่านักศึกษา

มีทักษะการทำคลอดอยู่ในระดับ“น้อย” จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานในด้านความสามารถในการทำคลอดในรายที่ถูกเงินน้อยด้วย

8) สภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตน

จากผลการวิจัยโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตน อยู่ในระดับ “มาก” อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้นักศึกษาเรียนวิชาจริยวิชาชีพ จำนวน 2 หน่วยกิต เนื้อหาประกอบด้วยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสาธารณสุข โดยศึกษาหลักคุณธรรมและจริยธรรม และมีการฝึกปฏิบัติ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้นักศึกษาปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ รักษาศีลห้า ในวันสำคัญทางศาสนาที่วัด และในวัดอุปประสงค์เฉพาะของหลักสูตรให้ผู้สำเร็จการศึกษามีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งพฤติกรรมการปฏิบัติตนเป็นเรื่องความประพฤติของนักศึกษาโดยตรง ซึ่งวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ มีระเบียบข้อบังคับของนักศึกษาเกี่ยวกับระเบียบการลา การแต่งกาย และลักษณะความผิดของนักศึกษา ถ้านักศึกษาประพฤติผิดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จะได้รับการพิจารณาโทษตามระดับความผิด จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับ “มาก” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิตฺตารา แว (2537) ที่พบว่า ความคิดเห็นของพยาบาลประจำการที่โรงพยาบาลแม่และเด็ก โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดยะลา ต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลว่าพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักศึกษา เป็นไปในเชิงบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนมพร มีระเกตุ (2538) พบว่า ปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ รุ่นที่ 63 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ในการฝึกภาครักษาพยาบาลมีพฤติกรรมปฏิบัติตนทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงพยอม เศรษฐ์ (2523) พบว่า ความคิดเห็นของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลต่อการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย มีความซื่อสัตย์ สุจริต และสอดคล้องกับคำกล่าวของอำพน นวลโคกสูง (2538) ที่กล่าวว่าการศึกษาภาคปฏิบัติมีความสำคัญ และเพิ่มพูน ทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลปลูกฝัง ศรัทธาในวิชาชีพให้รู้จักอดทน และเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ

จากข้อสังเกตที่พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนน้อยที่สุดในเรื่อง การพัฒนาตนเอง อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่นส่วนมากยังเป็นการเรียนการสอนแบบบรรยายในห้องเรียน และมีนักศึกษาจำนวนมาก ชั้นเรียนละ 100 คน อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อำพล จินดาวัฒนะ (2539) นักเรียนจำนวนมากที่ นั่งเรียนในห้องเรียนที่มีอากาศร้อนอบอ้าว การถ่ายเทอากาศไม่ดี ประสิทธิภาพในการเรียน หรือสมาธิจะลดลง ทำให้ขาดการพัฒนาตนเอง และที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิริน

จังหวัดขอนแก่น มีกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติของนักศึกษาค่อนข้างเคร่งครัด ทั้งความเป็นอยู่ในหอพัก และการเรียนการสอน รวมทั้งอาจารย์ที่เลื่อง และอาจารย์นิเทศ ต้องควบคุมดูแลนักศึกษาระหว่างฝึกปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นการฝึกปฏิบัติกับชีวิต ของคน ทำให้บางครั้งนักศึกษามีโอกาสในการคิด การตัดสินใจ ด้วยตนเองลดลง เป็นผลทำให้นักศึกษา ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าริเริ่มสร้างสรรค์ และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องรอปรึกษา อาจารย์ที่เลื่อง หรือรอความคิดเห็นจากอาจารย์นิเทศก่อนเสมอ จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองน้อย

สำหรับเหตุผลที่นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในแต่ละด้านต่อไปนี้คือ คือ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องดักเตือน และไม่ละทิ้งหน้าที่การยอมรับการกระทำ ของตนเอง การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การศึกษาค้นคว้า หาความรู้อยู่เสมอ และความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลนั้นมี ประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ ว่า อาจเนื่องจากวิทยาลัยการสาธิตราชภัฏสกลนครจังหวัดขอนแก่น (2538) กำหนดในคู่มือการฝึกปฏิบัติงาน ภาคสนาม 1 ให้นักศึกษาจัดทำเอกสารและรายงานใน ระหว่างการฝึกปฏิบัติปฏิบัติงานภาคสนาม 1 จำนวน 9 ชุด เพื่อให้อาจารย์ที่เลื่อง แต่ละแผนก ตรวจสอบทุกวันและทุกสัปดาห์ และนักศึกษาจะต้องมีผลงานซึ่งเป็นกิจกรรมตามเกณฑ์ขั้นต่ำ ก่อนที่ทำการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่ง กิจกรรมต่างๆมีดังนี้คือ การสอนสุขศึกษารายบุคคล 20 ราย การสอนสุขศึกษารายกลุ่ม 5 ครั้ง บันทึกผลการตรวจร่างกายและวินิจฉัยโรค 20 ราย การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย 1 ราย การทำคลอดปกติ 2 ราย และกิจกรรมทักษะการพยาบาลพื้นฐาน อีก 25 รายการ ทำให้นักศึกษาส่งรายงานและเอกสารต่างๆ ให้อาจารย์ที่เลื่องและอาจารย์นิเทศ ตรวจสอบซ้ำ และทำให้อาจารย์ที่เลื่องต้องคอยดักเตือนให้ส่งรายงานอยู่เสมอ และบางครั้ง นักศึกษาจะขอลาพักเพื่อทำรายงาน จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในด้าน ดังกล่าว ข้างต้นน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุทัยวรรณ ตริณูชกร และคณะ (2533) ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา เจ้าพนักงานสาธารณสุขว่ามีความคิด สร้างสรรค์ อยู่ในระดับ “ต่ำ” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชิตสุรางค์ มณีโชติ (2541) ที่ว่าการ ใฝ่รู้ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกของบุคคลนั้นคือ เราสามารถสังเกต ได้จาก การแสดงออกของบุคคลนั้น มีการใฝ่รู้ในเรื่องใด เราสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกของ บุคคลนั้น การแสดงออก เช่น การใช้คำถาม การสืบสวน การค้นคว้า การทดลอง การทำงาน การแสดงความคิดเห็น กระตือรือร้นขณะที่สนทนา ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลาย เปิดในแบบสอบถาม การสัมภาษณ์กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร ที่พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรม การปฏิบัติตนน้อย ในเรื่องการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องดักเตือน และไม่ละทิ้ง

หน้าที่การยอมรับการกระทำของตนเอง การให้ความสำคัญกับประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ และความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

4) ปัญหา อุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

จากผลการวิจัย พบว่าปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษามีปัญหาอุปสรรค อยู่ในระดับ “ปานกลาง” อาจเนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพอนามัย และรับผิดชอบดูแลทั้งสถานบริการสุขภาพ และสถานศึกษาไปพร้อมกัน (สถาบันพระบรมราชชนก, 2540) และโรงพยาบาลชุมชนเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่บริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาของกระทรวงสาธารณสุขทุกหลักสูตร จึงทำให้มีภาระงานค่อนข้างมาก นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน จึงได้รับการเอาใจใส่จากอาจารย์ที่เลี้ยงไม่เต็มที่ ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ปัญหาอุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ด้านอาจารย์ที่เลี้ยงมีเวลาดูแลนักศึกษาน้อย เนื่องจากมีงานประจำมากอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนมพร มีระเกตุ (2538) ที่พบว่า ปัญหาของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ รุ่นที่ 63 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ในการฝึกปฏิบัติงานภาคการศึกษาปีที่โรงพยาบาลชุมชน รวมทุกด้านอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

แต่มีข้อสังเกตว่า รายการที่มีปัญหา อุปสรรคระดับมาก 3 รายการคือ นักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีน้อย นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และนักศึกษาขาดทักษะเทคนิคการพยาบาลพื้นฐาน และรายการที่มีปัญหา อุปสรรคน้อย 3 รายการคือ นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และสถานศึกษา กิริยามารยาทของนักศึกษาไม่เรียบร้อย และสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน มีอุปกรณ์การแพทย์และเครื่องมือไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

นักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีน้อย ตามที่กระทรวงสาธารณสุข (2538) ได้กำหนดหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ให้ระยะเวลาการศึกษาชั้นปีที่ 1 เรียนทฤษฎี 18 วิชา จำนวน 36 หน่วยกิต ระยะเวลา 7 เดือน ฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 เป็นเวลา 5 เดือน จำนวน 7 หน่วยกิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้านทฤษฎีเป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น จะต้องจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และสถาบันพระบรมราชชนก (2541) ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการว่ากระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพอนามัยและรับผิดชอบดูแลทั้งสถานบริการสุขภาพและสถานศึกษาไปพร้อมกัน ดังนั้น คุณภาพการสอนของวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัด

กระทรวงสาธารณสุข จึงมีความสำคัญกับคุณภาพของ นักศึกษาซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อ่ำพล จินดาวัฒน์ (2539) ที่กล่าวว่าวิทยาลัยจะต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษา ต้องทำหน้าที่สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้นักศึกษาทุกคน ให้เขาได้ใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ออกมาเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น การเป็นสถาบันอุดมศึกษา นั้นไม่ใช่เป็นสถานที่สอนให้ นักศึกษาคอยแต่จะรับ การป้อนความรู้จากอาจารย์อยู่ร่ำไป แต่จะต้องมีวิธีการสอนที่ทำให้เขาเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น ทาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ ศรีนุชกร และคณะ (2533) ได้ศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูที่เลี้ยง ต่อการฝึกปฏิบัติงานภาครักษา พยาบาลของนักศึกษาเข้าพนักงานสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น มีความพร้อมด้านวิชาการของนักศึกษาอยู่ในระดับ“ต่ำ” และตรงกับผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มว่านักศึกษามีความรู้ด้านทฤษฎีน้อย

นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 มี นักวิชาการด้านจิตวิทยาการสอน นิตย์ บุญงามคง (2540) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะมี โอกาสได้รับคุณภาพในการเรียนการสอนสูงสุดขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้และปัจจัยอื่นๆ ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงจะบรรลุขั้นการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ หรือลงมือปฏิบัติได้ นอกจากนั้นยังมีผลงานวิจัย ของอริวรรณ กลั่นกลิ่น (2529) ที่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือการไม่นำเอาความรู้ทางด้านทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ ใน การปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับคำกล่าวของเจียรนัย โพธิ์ไทรย์ (2539) กล่าวว่า ปัญหาในการ เรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลที่ผู้สอนมักประสบอยู่เสมอ คือ นักศึกษามีความรู้ไม่เพียงพอ และ ไม่เท่าเทียมกันในการนำเอาความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ แม้ว่าผู้สอนได้ พยายามจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์สำหรับนักศึกษาพยาบาลทุกคนก็ตาม และตรงกับการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารว่านักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎี ประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 รวมทั้งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐาน พบว่า นักศึกษามีทักษะน้อยในด้านความสามารถในการนำความรู้ ด้านทฤษฎีไปใช้กับการพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสาเหตุอาจมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังได้ กล่าวมาแล้ว

นักศึกษาดัดทักษะเทคนิคการพยาบาลพื้นฐาน อาจเนื่องจาก กระทรวงสาธารณสุข (2538) กำหนดให้หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) เรียนภาค ทฤษฎีในวิชาการพยาบาล การปฐมพยาบาล และวิชาการอนามัยครอบครัว ในเนื้อหาวิชาประกอบ ไปด้วย เทคนิคการพยาบาลพื้นฐาน ลักษณะการจัดการเรียนการสอน ของผู้สอนจะสอนแบบบรรยาย และให้นักศึกษาดูวีดีโอ สารคดีในห้องปฏิบัติการพยาบาล จำนวนนักศึกษา 200 คน โดยจัดการเรียน

การสอน 2 ห้องเรียน แบ่งกลุ่มสาธิต และฝึกปฏิบัตินักศึกษา 20 คน/อาจารย์ 1 คน การสาธิต และฝึกปฏิบัติจากหุ่นจำลองเป็นส่วนมาก การแบ่งกลุ่มสาธิตและ ฝึกปฏิบัติให้กับนักศึกษาเป็น กลุ่มใหญ่ทำให้นักศึกษามองเห็นไม่ทั่วถึง ผู้เรียนไม่มีโอกาสซักถามและทดลองปฏิบัติทุกคน จึงทำให้นักศึกษาขาดทักษะเทคนิคการพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพด้านทักษะการพยาบาลพื้นฐานว่า นักศึกษามีทักษะการทำคลอดน้อย และ เนื่องจากทักษะการทำคลอดเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการพยาบาลพื้นฐาน และสอดคล้องกับ คำกล่าวของพรจันทร์ สุวรรณชาติ (2540) กล่าวว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผล ภาคปฏิบัติส่วนใหญ่จะขาดความรู้พื้นฐานกระบวนการพยาบาล ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า นักศึกษาขาดทักษะการพยาบาลพื้นฐาน

สำหรับรายการปัญหา อุปสรรค อยู่ในระดับ “น้อย” ในด้านนักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานที่ฝึกปฏิบัติและนักศึกษามีกิจกรรมการหาไม่เรียบร้อย อาจเนื่องจาก กระทรวง สาธารณสุข (2538) อาศัยอำนาจแห่งระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขว่าสถานศึกษาใน ตั้งกตสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข พ.ศ. 2538 ว่าด้วยระเบียบข้อบังคับของนักศึกษา ซึ่งได้แก่ระเบียบการลา ของนักศึกษา การแต่งกายของนักศึกษา และลักษณะความผิด ซึ่งได้แก่ ความผิดด้านความประพฤติ ความผิดด้านการฝึกปฏิบัติงาน ทำให้นักศึกษาต้องอยู่ในกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาปฏิบัติงาน และสถานศึกษา และนักศึกษามีกิจาและมารยาทเรียบร้อย และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เอกสารว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม กฎระเบียบของโรงพยาบาลน้อย

สำหรับ สถานฝึกปฏิบัติงานมีอุปกรณ์การแพทย์และเครื่องมือไม่เพียงพอ อาจ เนื่องจากการวางแผน และติดต่อประสานงานเรื่องการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของ นักศึกษา ระหว่าง วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่นและโรงพยาบาลชุมชนถูกต้องตาม ขั้นตอน อาจารย์พี่เลี้ยง จึงมีการเตรียมพร้อม ด้านอุปกรณ์การแพทย์ และของเครื่องมือ สำหรับการฝึก ปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษา จึงทำให้มีปัญหา อุปสรรคอยู่ในระดับ “น้อย” ซึ่งสอดคล้อง กับคำกล่าวของ เจือจันทร์ เรืองศรี (2532) ที่กล่าวถึงกลวิธีจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดย การสอนแบบสาธิตนั้น ครูคลินิกจะต้องเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้พร้อม ซึ่งถือว่าเป็นการวางแผนดังที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2539) ที่เน้นการวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวทางการกระทำไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บุคคลในองค์กร ปฏิบัติตามให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5) ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุง การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขารณสุขศาสตร์ (สาขารณสุขชุมชน) รายการที่มี ข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อการปรับปรุง 5 รายการแรกคือ วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ ควรจัดปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักศึกษาทำความเข้าใจด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ การร่วมประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ก่อนการฝึกปฏิบัติงานขณะการฝึกปฏิบัติงาน และหลังการฝึกปฏิบัติงาน วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ ควรจัดชั่วโมงการฝึกปฏิบัติทักษะ การพยาบาลพื้นฐาน ในภาคการศึกษาที่ 1 ให้มากขึ้น และอาจารย์พี่เลี้ยงควรจัดปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานทุกแผนก ซึ่งรายละเอียดสำหรับข้อเสนอแนะแต่ละเรื่องอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

การจัดปฐมนิเทศนักศึกษา การจัดปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงาน เป็นบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยการสาขารณสุขฯ ซึ่งปฏิบัติตามโดยตลอดตามที่วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ สัตว์นครจังหวัดขอนแก่น (2538) กำหนดในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ให้เป็นบทบาทของอาจารย์นิเทศ อาจารย์นิเทศจะต้องปฐมนิเทศนักศึกษา หลังจากสิ้นสุดการสอบปลายภาคการศึกษา หรืออย่างน้อย 2 สัปดาห์ ก่อนที่นักศึกษาจะออกไปฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ระยะเวลาในการปฐมนิเทศ 3-5 วัน โดยปฐมนิเทศ นักศึกษารวมทั้งชั้นเรียนใน 2-3 วันแรก หลังจากนั้น จะแบ่งกลุ่มย่อยปฐมนิเทศตามสายการนิเทศของอาจารย์นิเทศ ซึ่งจะนิเทศงานนักศึกษาโรงพยาบาลละ 5-8 คน เป็นการแจ้งแผนการนิเทศให้นักศึกษาทราบ และชี้แจงแนวการฝึกปฏิบัติงาน การใช้เอกสารประกอบการฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจและทราบวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญา จันทพร (2538) ได้ศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ การวางแผนการนิเทศวิธีการนิเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล และสอดคล้องกับคำกล่าวของพรจันท์ สุวรรณชาติ (2540) กล่าวว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้จัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ เพื่อชี้แจงให้นักศึกษาทราบวิธีการเรียนรู้ในแต่ละชุดวิชา เมื่อมีการสอนเสริม อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จะเป็นผู้ให้การแนะนำการศึกษา ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มว่า วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ ควรจัดปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักศึกษานำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 วิทยาลัยการสาขารณสุขฯ สัตว์นครจังหวัดขอนแก่น (2538) กำหนดในคู่มือการ

ฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 เป็นการนำความรู้ด้านทฤษฎีมาปฏิบัติให้เกิดความรู้ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยการสาธิตฯ โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อำพล จินดาวัฒนะ (2539) กล่าวว่าในวิทยาลัยของเรานั้น นักศึกษาคือลูกค้า เราจะต้องบริการการศึกษาให้การเรียนการสอนสร้างโอกาส การเรียนรู้ให้กับเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพรรณ วัฒนศัพท์ (2524) ที่ได้ศึกษาพบว่า การนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาคปฏิบัติ เป็นสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับอาจารย์พยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่ และนอกจากนั้น ละเอียต แซ่มจันทร์ (2541) ยังได้เสนอไว้ว่าการสร้างวิธีการเรียนรู้ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยเฉพาะวิธีการจัดการเรียน การสอนของครูเปลี่ยนจากการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ มาเป็นกลุ่มย่อย เน้นทักษะการทำงานร่วมกัน และจิตสภาวะ มณีโชติ (2541) ยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง การที่สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักการคือ มุ่งการมีส่วนร่วมให้อิสระ ให้ความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนในการเลือก การตัดสินใจ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้น ครูที่มีหน้าที่ในการสอนโดยที่อำนวยความสะดวก ดูแล กำกับ แนะนำ ระวัง และให้กำลังใจ โดยใช้หลักกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการสอน ที่เน้นกระบวนการซึ่งเป็นการสอนที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติ (พิมพ์พันธ์ เคชะคุปต์, 2540) และการจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ว่าบทบาทของวิทยาลัยในการจัดการศึกษาจะเป็นเรื่องยาก และจำเป็นต้องปรับท่าทีหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการปฏิรูปการเรียนรู้ อาจารย์และนักศึกษาเป็นศูนย์กลางของวิทยาลัยควรตั้งต้นอย่างไร ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการสร้างวิธีการเรียนรู้ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้มากที่สุดในวิทยาลัย (จิตสภาวะ มณีโชติ, 2541) และตรงกับผลการวิเคราะห์สัมภาษณ์กลุ่มว่า วิทยาลัยการสาธิตฯ ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักศึกษานำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

อาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศควรร่วมประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ก่อนการฝึกปฏิบัติงาน ขณะการฝึกปฏิบัติงาน และหลังการฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520) ที่ว่า การประเมินผลต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อให้สามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนและการประเมินผลต้องใช้หลายวิธี ประกอบกับครูที่เลี้ยงควรเลือกวิธีประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และกล่าวว่า การประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลอาจจำเป็นต้องประกอบด้วยครูผู้สอนการพยาบาลประจำคึกหรือครูที่เลี้ยงและเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2540 ก) นอกจากนั้น พรจันทร์ สุวรรณชาติ (2540) ยังมีความเห็นว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติเป็น

การปฏิบัติที่เป็น การปฏิบัติทางวิชาชีพ (Professional Practice) ของพยาบาล ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดแบบสอบถาม การสัมภาษณ์กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสารของการวิจัยที่พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศควรร่วมกันประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานก่อนการฝึกปฏิบัติงานและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

วิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรจัดชั่วโมงการฝึกปฏิบัติทักษะการพยาบาลพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 1 ให้มากขึ้น เนื่องจากวัตถุประสงค์การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 เป็นการนำทักษะการพยาบาลพื้นฐานไปใช้กับผู้ป่วย การฝึกปฏิบัติทักษะการพยาบาลพื้นฐานเป็นการพัฒนา ด้านทักษะพิสัยให้กับนักศึกษา การพัฒนาทักษะพิสัย สามารถวัดได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก โดยการปฏิบัติกับคนไข้ หรือแสดงออกโดยการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชิตสุรางค์ มณีโชติ (2541) กล่าวเพิ่มเติมว่า การเรียนการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติ สอนให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ วิจัย การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ รู้วิธีการเรียน รู้วิธีการแสวงหาความรู้ เป็นนักปฏิบัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผูกพันกับการพัฒนาวิชาชีพของตน และตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์กลุ่มว่าวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ ควรสอนความรู้ด้านทฤษฎีและเพิ่มชั่วโมงฝึกปฏิบัติให้นักศึกษามากขึ้น

อาจารย์พี่เลี้ยงควรจัดปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนฝึกปฏิบัติงานทุกแผนก เนื่องจากนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานในแต่ละแผนกที่โรงพยาบาลชุมชนในวันแรก ส่วนมากจะมีความรู้สึกตื่นเต้นวิตกกังวล เพราะได้พบกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนซึ่งแตกต่างจากห้องเรียน และได้ฝึกปฏิบัติกับคนไข้จริง ดังนั้นอาจารย์พี่เลี้ยงควรจัดการปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนฝึกปฏิบัติงานทุกแผนก ดังที่ พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2525) ได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล ช่วยปลูกฝังทัศนคติ และคุณสมบัติของวิชาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะเผชิญปัญหาในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มได้มีการเสนอให้ อาจารย์พี่เลี้ยงจัดปฐมนิเทศให้กับนักศึกษาในแต่ละแผนก

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยาลัยการสาขารณศิลป์จังหวัดขอนแก่น

1. ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยลดการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนให้น้อยลง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการนำความรู้ด้านทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติ และการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2. ปรับปรุงรูปแบบการสอน การปฏิบัติ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพจะต้องมีการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป เนื้อหาสาระที่ต้องรู้มีมาก แต่มีเวลาจำกัด ในการแบ่งกลุ่ม สาขิต เทคนิคการพยาบาลพื้นฐาน จะต้องแบ่งกลุ่มให้เล็กลง ให้อาจารย์พยาบาลวิชาชีพจากภาควิชาอื่นๆ ร่วมควบคุมดูแลการฝึกปฏิบัติก่อนอย่างใกล้ชิด และควรจัดให้นักศึกษาฝึกทักษะเทคนิคการพยาบาลพื้นฐานนอกเวลาเรียน ที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น เพื่อให้ศึกษามีทักษะเกิดความมั่นใจ ขณะฝึกปฏิบัติงาน

3. ปรับปรุงสื่อการสอน อุปกรณ์การแพทย์เพื่อการสาธิต โดยการเพิ่มงบประมาณการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน วารสาร ตำรา และปรับปรุงห้องสมุดให้มีหนังสือวิชาการด้านวิชาชีพให้เพียงพอ

4. พัฒนาอาจารย์ โดยการส่งเสริมให้อาจารย์ได้ศึกษาต่อ หรืออบรม สัมมนา วิชาการ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องวิชาชีพเฉพาะ และวิชาทางการศึกษา เพื่อให้อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย และมีเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพ

5. การนิเทศงานนักศึกษา ควรเน้นปัญหาเป็นหลัก (Problem Base Supervision) และการเป็นไปในลักษณะสนับสนุนการเรียนรู้ และการสร้างเสริมทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ ให้เกิดขึ้นในผู้เรียน การนิเทศเป็นงานหลักสำคัญ การศึกษาภาคปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการแก้ปัญหาในขณะปฏิบัติงานได้

6. ทำการประเมินผล ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 และแจ้งผลการประเมินให้อาจารย์พี่เลี้ยงทราบทุกครั้ง เพื่อการปรับปรุง การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1

7. ประเมินทีศอาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ทุกครั้ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รูปแบบการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ตลอดจนเกณฑ์การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงาน

8. จัดประชุมสัมมนาอาจารย์พี่เลี้ยง ทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รูปแบบและแนวทางในการฝึกปฏิบัติงาน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษา แต่ละโรงพยาบาล

(2) ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

1. กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการ ด้านสาธารณสุข แก่ประชาชนทั่วประเทศ ทั้งในเมืองและชนบท จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรปฏิบัติงานให้เพียงพอ โดยเฉพาะเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชนในชนบท ดังนั้นการจัดระบบการศึกษา โดยเน้นนโยบายการศึกษา และการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

2. พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับนโยบายการบริการสาธารณสุขของประเทศ

3. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุการเรียนการสอน อุปกรณ์การแพทย์ ให้เพียงพอเพื่อการสาธิตในห้องปฏิบัติการพยาบาล ที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น

4. ส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ โดยเน้นการใฝ่รู้ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อที่นำพานักศึกษาให้ก้าวหน้าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. จัดทึมนิทรรศงาน ร่วมนิเทศงานนักศึกษา โดยให้มีการนิเทศงานการเรียนการสอนภายในวิทยาลัยการสาธารณสุขฯ และนิเทศงานภาคปฏิบัติการของนักศึกษา

(3) ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 2 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ

2. ศึกษาสภาพการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ในวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ

3. ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น

4. ศึกษากระบวนการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการสังเกตทุกขั้นตอน

5. หลังจากได้ผลการวิจัยในครั้งนี้แล้วควรมีการนำไปปรับเปลี่ยน แกไขการจัดการ
เรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้วทำการศึกษาซ้ำ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัย
ในครั้งนี้